

ojemnhet i väghållningsskyldighetens fördelning behöflig, och eger Konungens befallningshafvande att förordna förrättningsman, hvaremot de väghållningsskyldige ega att inför häradsrätten utse gode män att vid förrättningen biträda.

Stockholm den 27 januari 1890.

G. F. Östberg.

N:o 166.

Af herr O. W. Redelius, om beviljande af ett statsanslag å 20,000 kronor till understöd åt enskilda läroverk.

Oaktadt flera förändringar under de senaste tiotalen blifvit gjorda på de allmänna läroverkens område, tyckes dock en ganska allmän missbelåtenhet fortfarande råda med deras närvarande beskaffenhet, hvaraf synes framgå, att man icke genom de införda förändringarna vunnit hvad man åsyftat. Härigenom har också allt mera den öfvertygelsen stadgat sig, att frågan om huru läroverken skola kunna organiseras så, att de motsvara de anspråk, hvilka den på alla områden stigande bildningen ställer på undervisningen, icke låter lösa sig blott efter uppgjorda teorier, utan endast på erfarenhetens väg kan erhålla en tillfredsställande lösning.

För att vinna denna erfarenhet äro emellertid statens läroverk icke lämpliga, ty dels måste de arbeta efter en för alla gemensam plan, dels vore det vågadtt att vid dem införa nya principer och metoder, hvilka ännu icke blifvit tillräckligt pröfvade. Men i vårt land finnas åtskilliga på enskild väg tillkomna skolor, hvilka, delvis organiserade efter annan plan än statens, hafva den betydelsen, att de icke blott genom sin täflan med statens läroverk

i viss mån hindra dessa från att nedsjunka i den stelhet och formalism, som så gerna följer med den fasta officiella organisationen, utan äfven bereda ett godt tillfälle att pröfva de nya teorier, som af den växande kulturen alltjemt på skolans område framkallas.

Att de privata skolorna i detta afseende genom de friare former, under hvilka de arbeta, äro väl egnade till s. k. försöksskolor, har också blifvit kraftigt och allmänt framhållet. Af det svenska läraresällskapets 28 föreningar, hvilkas medlemmar måste anses ega ett på erfarenhet grundadt omdöme i undervisningsfrågor, hafva ej mindre än 26 uttalat den uppfattningen, att dylika experiment helst borde göras i de enskilda skolorna, för att staten sedan måtte kunna tillgodogöra sig deras erfarenhet, samt att staten därför borde kraftigt stödja de privata läroverk, som i detta afseende vore af betydelse.

Men icke blott från pedagogisk synpunkt bör staten hafva intresse af att understödja de enskilda undervisningsanstalter, som anses lämpliga; frågan har äfven en ekonomisk sida, hvilken förtjenar beaktande. Ty genom ett ringa bidrag till dessa skolor kan staten bereda sig en anseelig lättnad i sina utgifter för den allmänna undervisningen. Man beräknar nemligen, att statens årliga omkostnad för hvarje i dess skolor befintlig lärjunge i medeltal belöper sig till omkring 230 kronor, hvilket för hela skoltiden uppgår till 2,000 kronor, kommunernas bidrag oberäknade. Vid de enskilda högre läroverk, hvilka åtnjuta dimissionsrätt, undervisas för närvarande inemot 700 lärjungar; om dessa anstalter upphörde, skulle deras lärjungar strömma in på de allmänna läroverken, och då dessa i allmänhet redan förut lida af öfverbefolkning i de städer, der högre privata skolor finnas, så skulle denna tillströmning förorsaka staten en tillökning i utgifter, som blefve ganska betydande.

Och något sådant kan lätt inträffa, ty det är faktiskt, att de högre enskilda skolorna, hvilka icke allenast måste liksom statens läroverk bestrida de vanliga omkostnaderna för undervisningen utan ock erlägga en anseelig hyra för lokal, för närvarande hafva att kämpa med så stora ekonomiska svårigheter, att de, såsom förhållandet redan varit med flera dylika, förr eller senare torde nödgas nedlägga sin verksamhet.

Då den af staten dem meddelade dimissionsrätten utgör ett officiellt erkännande deraf att undervisningen i dessa skolor i allmänhet skötes på ett tillfredsställande sätt, så synes staten kunna uppmuntra dem med något understöd.

Måste det erkännas, att de enskilda läroverken genom sin friare organisation i vissa afseenden kunna bereda en fördel framför statens skolor, men denna under närvarande förhållanden nästan blott står den förmögnare

klassens ynglingar till buds, hvilka förmå erlægga en dryg årsafgift, och då önskligt vore att samma fördel kunde beredas äfven obemedlade ynglingar, så synes staten böra träda emellan för att möjliggöra detta, hvilket dessutom i socialt afseende har sin betydelse.

Inom riksdagen hafva också röster höjts för den åsigten, att staten skulle understödja de privata läroverken. Vid 1888 års riksdag framlades en motion i ämnet, sistlidne riksdag innehöll Kongl. Maj:ts proposition förslag i samma syfte, och under den derom förda diskussionen yttrade de flesta talarne sig för bifall dertill, under det att de skäl, som anfördes emot, hufvudsakligen bestodo deri, att man ville behandla denna fråga i sammanhang med den väntade stora läroverksreformen.

Af det anförda synes mig framgå, att staten i sitt eget intresse borde gifva dessa högre enskilda läroverk något ekonomiskt understöd, och för att dels begränsa det begärda bidraget, dels bereda den obemedlade klassen tillträde till dessa skolor, vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett belopp af 20,000 kronor för att dermed understödja sådana enskilda läroverk, der gossar erhålla undervisning till studentexamen och som deraf göra sig förtjenta, mot skyldighet för dessa läroverk att dels underkasta sig den kontroll, dels mottaga det antal frielever, som Kongl. Maj:t finner lämpligt föreskrifva.

Stockholm den 27 januari 1890.

O. W. Redelius.
